

→ Fotografie: Felipe Pipi

'DEZE BEWEGING LAAT ZICH ALLEEN MAAR GOED BESCHRIJVEN ALS JE ER ZELF DEEL VAN BENT'

Giep Hagoort over Giep Hagoort

Tekst: Redactie MMNieuws

Op 7 mei jongstleden presenteerde Giep Hagoort *Giepswerk*, een bundeling van zijn geschreven werk over cultuurbeleid, ondernemerschap, politiek en meer. We maakten gebruik van deze gelegenheid om Giep een aantal reflecterende vragen voor te leggen over zijn carrière, cultuuronderzoek en de politiek.

Je bundel *Giepswerk* is recent verschenen. Is het een sluitstuk van je carrière, of kunnen we binnenkort meer van je verwachten? *Giepswerk* is beslist geen sluitstuk. Wel een verzameling teksten over cultuur, politiek, beleid, management en maatschappelijke dialogen van de afgelopen decennia. Ik vond

mijn 65e verjaardag een goed moment om tot een bundeling van teksten te komen. Om een overzicht te geven van de democratisering van de zeventiger jaren van de vorige eeuw, de verzakelijking die daarna optrad in de tachtiger jaren en de opkomst van de creativiteitsgolf van de afgelopen jaren. Wat ik voor de toekomst heel boeiend vind is de in gang gezette duurzame *Do It Yourself*-samenleving met veel creatieve initiatieven van burgers en organisaties van onderop. En vaak met kunstenaars en designers in een centrale rol. Daarover ga ik zeker schrijven, maar ook weer van binnenuit. Deze beweging laat zich alleen maar goed beschrijven als je er zelf deel van bent. Het nieuwe Cartesius Museum in Utrecht, waar ik nu conservator ben, is zo'n typische DIY-onderneming.

***Giepswerk* is geheel gefinancierd door middel van crowdfunding. Hoe was die ervaring?**

Dit is de tweede publicatie die ik nu via crowdfunding financier. Het eerste boek was een project rond artikelen over innovaties waaraan zo'n vijftien schrijvers hebben meegewerkt. Door het aantal schrijvers is crowdfunding sneller te realiseren want iedere auteur schrijft zijn eigen netwerken aan. *Giepswerk* was moeilijker omdat het maar één schrijver betreft. Mijn eerste uitnodigingen waren te afstandelijk alsof het niet om mijn teksten ging. Menno Helling heeft mij toen geadviseerd het veel persoonlijker te maken en ook de communityvorming te benadrukken, bijvoorbeeld ontmoetingen te organiseren. Dat was een gouden tip want nu kwamen er ook collectieve aankopen, bijvoor-

beeld van de AHK, het Vlaams-Nederlandse Huis deBuren, HKU en FNV Kiem. Allemaal organisaties waarmee ik sterke banden heb gehad en nog heb. Het allerbelangrijkste van crowdfunding is de betrokkenheid van het eigen publiek, de community. Als deze crowdfunding niet geslaagd zou zijn had ik beslist *Giepswerk* niet uitgebracht, ook al zou ik zelf het geld voor de investering ervoor hebben gehad.

Sinds de negentiger jaren beschouw je de cultuurwereld vanuit een onderwijs/academische setting. Hoe is de verhouding tussen onderwijs en sector ontwikkeld gedurende deze periode? En heb je nooit op het punt gestaan om zelf een culturele organisatie te gaan leiden?

Door de praktijkgerichtheid van ons onderwijs in kunstmanagement aan de HKU is vanaf het begin de relatie met de praktijk stimulerend en uitdagend geweest. Veel praktijkmanagers traden op als gastdocent en begeleidden onze studenten in hun stages. De laatste jaren zijn culturele en creatieve organisaties veel meer geïnteresseerd geraakt in het met de opleiding opzetten en uitvoeren van ondernemende projecten. De aandacht voor deze projecten is echt iets van de laatste tijd. En wat het zelf leiden van organisaties betreft: vergeet niet dat ik in het verleden tal van organisaties heb geleid, vooral als bestuurder. Dus de praktijk en het leiden van een organisatie is mij niet vreemd. Ook heb ik al meer dan tien jaar een eigen bedrijf: de Amsterdam School of Management (ASOM). Toen ik parttime HKU-lector werd in 2000 heb ik radicaal mijn culturele bestuurs- en managementfuncties opgegeven. Het was genoeg geweest om te weten hoe de vork in de steel zit. Ik wilde die praktijkkennis verder gaan verdiepen.

Als je iets kon overdoen, wat zou dat zijn en wat verwacht je dan van de toekomst?

Ik zou de organisatie van mijn onderzoek iets anders opzetten. Tijdens mijn promotie-onderzoek heb ik twee jaar actief meegewerkt aan een nieuwe strategie voor de Toneelgroep Amsterdam. Dat was een zeer leerzame tijd en kon ik verrijkende ervaringen van binnenuit beschrijven. Achteraf bezien zou ik deze *action research*-aanpak ook moeten toepassen op het gebied van cultureel ondernemerschap. Ik zie nu dat we nu met onze methoden en technieken teveel op afstand hebben gestaan van de praktijk ondanks al mijn contacten in het werkveld. Door *action research* bereik je direct resultaat en dat is op het gebied van cultureel ondernemerschap van groot belang. De praktijk zou zich dan ook anders ontwikkelen. Nu ligt het accent op 'eigen inkomsten' en 'marketing' terwijl het begrip veel rijker is en ook artistieke innovaties omvat.

Je maakte begin negentiger jaren veel los en wist in veler ogen een pioniersrol te vervullen binnen het opkomende kunst- en cultuurmanagement. Kijkend naar de toekomst, wie zou je momenteel als pioniers bestempelen? Aan wie geef je in Utrecht de fakkel door?

Eind vorig jaar heb ik mede het initiatief genomen om een denktank op te richten van Vlaamse en Nederlandse hoogleraren Cultuur en Economie. Arjo Klamer, Annick Schramme, Dany Jacobs, Paul Rutten en Hans Mommaas zijn daarvan lid vanaf het prille begin en geven mede richting aan de denktank. Er is ook op mijn initiatief een junioren denktank Cultuur en Economie opgericht waarbij Vera de Jong, een junior onderzoeker uit mijn toenmalige lectoraat Kunst en Economie één van de trekkers is. De junioren komen niet alleen uit Utrecht maar ook uit Amsterdam, Rotterdam en Antwerpen en stellen zich kritisch op tegenover hetgeen de oudere generatie met elkaar bereikt heeft. Aan deze jonge en veelbelovende generatie geef ik de fakkel door. Utrecht is daarbij nu veel meer dan ooit verbonden met andere onderzoekscentra, met name met de Universiteit Antwerpen waar collega Annick Schramme hoogleraar cultuurmanagement is. Zelf blijf ik naast mijn eigen bedrijf als hoogleraar Kunst en Economie actief binnen de Universiteit Utrecht en hoop daar nog lang de eigen fakkel brandend te houden. Bijvoorbeeld in het nieuwe, landelijke cultureel leiderschapsprogramma dat het opleidingscentrum USBO van de universiteit samen met de HKU, Kennisland en Coachen in Cultuur gaat uitvoeren.

Je hebt je door de jaren heen kritisch uitgelaten over namen binnen en buiten de sector. Recent heropende je de aanval op Halbe Zijlstra en de gevolgen van zijn cultuurbeleid. Maar zou je niet kunnen stellen dat juist Zijlstra een discussie heeft weten los te maken die de sector vele jaren niet aan wilde gaan? Was Zijlstra de bittere pil of liever katalysator die de sector nodig had?

Rondom oud-staatssecretaris Zijlstra heerst een groot misverstand. Zijlstra heeft de grote korting op kunstsubsidies van 25% niet zelf bedacht. Hij was een huurling van het gedoogkabinet CDA, VVD en PVV zonder een inhoudelijke cultuurpolitieke visie. In mijn waarneming is de culturele sector op geen enkele manier door die ingreep ondernemender geworden: de overgebleven, grote structureel gesubsidieerde instellingen leunen met hun gegarandeerde subsidies achterover en de niet gesubsidieerde, vaak werkloze kunstenaars klussen maar wat bij in allerlei grijze en zwarte baantjes. Het resultaat is dat creatieve professionals het begrip cultureel ondernemerschap niet meer serieus nemen. Geef ze eens ongelijk!

Het is terecht gekomen in handen van adviesbureaus, fondscommissies en ambtenaren. Ook de aan de politiek verbonden beleidswetenschap is met de eerder genoemde nadruk op eigen inkomsten en marketing de greep op het cultureel ondernemerschap kwijtgeraakt. Met het huidige kabinet VVD en PVDA is wellicht weer een beetje licht te zien aan het einde van de tunnel. De toonzetting wat cultuur betreft in het regeerakkoord is positief en de huidige minister van Cultuur heeft het cynisme op haar departement rondom cultuur bij het grof vuil gezet. Nu nog een herstelprogramma voor jonge makers en een ondersteunende infrastructuur voor cultureel en artistiek ondernemerschap en we zijn op de goede weg. □

VANAF DE ZIJLIJN

Door de jaren heen heeft Giep heel wat lof maar ook de nodige kritiek gekregen. Met het uitbrengen van *Giepswerk* leek het ons een goed idee om de score op te maken. We vroegen Giep om een kleine bloemlezing aan reacties die hem het meest zijn bijgebleven.

Arjo Klamer (hoogleraar EUR):

'(...) interessant hoor dat Hagoort bedrijfsmodellen toepast in de culturele sector. Neem nou zijn proefschrift over Toneelgroep Amsterdam. Heeft de latere directeur Ivo van Hove ooit een letter ervan gelezen?'

Henk Scholten (toenmalig directeur van TIN en lid van de voormalige Tafel van Zes):

'Natuurlijk is het vervelend dat de Nederlandse kunst- en cultuurwereld zo weinig met jouw ideeën doet.'

Rick van der Ploeg (hoogleraar UvA, oud-staatssecretaris cultuur):

'Het schijnt dat Hagoort ooit het begrip cultureel ondernemerschap heeft gelanceerd. Het kan zijn maar waarom wilt ik dat niet? Toen ik ermee kwam in 2000 kreeg het begrip vleugels.'